

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบลในเขตจังหวัดเลย เพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดี*

Factors Affecting the Development of Community Organization Council Leaders in Loei Province to Create a Sense of Good Citizenship

วิชญ์ มะลิตัน

Wich Maliton

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Loei Rajabhat University, Thailand

E-mail:hrwish@windowslive.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบลในเขตจังหวัดเลยเพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดี ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Approach) ประชากร จำนวน 2,211 คน ด้วยการเปิดตารางของ Krejcie & Morgan จากประชากรให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 331 คน แล้วหาค่าสัดส่วนตามพื้นที่เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม 5 ระดับความถูกต้องด้านเนื้อหา (Content Validity) จากค่า IOC อยู่ในเกณฑ์ระหว่าง 0.66-1.00 ความเชื่อถือได้ (Reliability) มีค่า Alpha = 0.833 ใช้การวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง (Structural equation model: SEM) โดยใช้โปรแกรมลิสเรล (LISREL)

ผลการวิจัยพบว่า โมเดลรูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบลในเขตจังหวัดเลยเพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดี สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และโมเดลมีความคลาดเคลื่อนในการทำสูง และปัจจัยศักยภาพของผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบล ความผูกพันของคนในองค์กร และปัจจัยสนับสนุน สามารถอธิบายความแปรปรวนการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มได้สูงถึงร้อยละ 100 ($R^2 = 1.00$)

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนาผู้นำ; การพัฒนาสภาองค์กรชุมชนตำบล; สภาองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดเลย

*ได้รับบทความ: 2 มิถุนายน 2566; แก้ไขบทความ: 28 กันยายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 29 กันยายน 2566

Received: June 2, 2023; Revised: September 28, 2023; Accepted: September 29, 2023

Abstract

The objective of this research was to study factors affecting the development of community organization council leaders in Loei province to create good citizenship awareness. This study was carried out by means of a quantitative research approach. The population included 2,211 people, 311 of those were selected as the sample by using by Krejcie & Morgan's table. The research instrument was a five-rating scale questionnaire with content validity from IOC values ranged 0.66-1.00, reliability alpha = 0.833. The obtained data were interpreted by using structural equation model (SEM) using LISREL.

The results of the research showed that: the structural relationship model of factors influencing the development of sub-district community organization council leaders in Loei province to create good citizenship consciousness is consistent with empirical data and the model has high discrepancies. The potential factors of sub-district community organization council leaders, organizational engagement and supporting factors can describe group member participation process variability up to 100% ($R^2 = 1.00$).

Keywords: Leadership Development Model; Development of Sub-district Community Organization Council; Loei Sub district Community Organization Council

1. บทนำ

ชุมชนเป็นสังคมฐานรากที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์การพัฒนาประเทศที่ผ่านมาก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ผลการพัฒนาที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างมากมายได้ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างกว้างขวาง ส่งผลให้ชุมชนอ่อนแอ เกิดการสังคมนิยมและส่งผลต่อรุ่นต่อรุ่น เกิดปัญหาสังคม จนกระทั่งการพัฒนาได้หันกลับไปค้นหารากเหง้าของชุมชน อาศัยทุนชุมชน วัฒนธรรมชุมชน ภูมิปัญญาเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้เกิดจากภายในชุมชนแล้วจึงเกิดผลกระทบต่อสังคมและประเทศชาติในที่สุด แนวพัฒนา

เศรษฐกิจสังคมแบบองค์รวมอย่างเป็นแก่นสารจึงได้ให้ความสำคัญที่การสร้างฐานชุมชนสมัยใหม่ที่มีความหลากหลาย พึ่งตนเองได้ภายใต้ศักยภาพของชุมชนและเครือข่ายชุมชนเป็นฐานการพัฒนาที่มั่นคงของสังคมต่อไป (เดช พุ่มคชา, 2559)

การพัฒนาในระดับท้องถิ่นที่มีฐานการขับเคลื่อนจากชุมชนต่างๆ อันเป็นทิศทางที่สำคัญในการพัฒนาที่จะยกระดับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เติบโตและองกงามเพื่อให้ประชาชน “กินอิ่ม นอนอุ่น ทุนมี หนี้ลด” (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), 2560) สอดคล้องกับกรมการพัฒนาชุมชน (2559, หน้า 164) กระทรวงพัฒนา

สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2553, หน้า 18) และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (2557, หน้า 9-11) ที่กล่าวไว้ว่า การรวมตัวกันของชุมชนให้เข้มแข็ง มีความไว้วางใจเชื่อใจกัน เกื้อกูลกัน ช่วยเหลือกัน จะส่งผลให้ชุมชนนั้นสามารถปรับตัว แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและกลับคืนสู่การดำเนินชีวิตตามปกติของชุมชนได้รวมถึงการรวมตัวกันของคนในชุมชนที่ต่างคนต่างอยู่แต่มารวมกันบนฐานปัญหาร่วมกัน ก่อเกิดการค้นหาคำคิดค้นวิธีการในการแก้ไขและจัดการ โดยในการรวมตัวกันนั้นต้องมีกระบวนการจัดการให้ผู้คนหรือสมาชิกนั้นๆ อยู่ร่วมกันได้อย่างเท่าเทียม และมีส่วนร่วม เกิดความตระหนักร่วมยึดเหนี่ยวร่วมและรู้สึกเป็นครอบครัวเดียวกัน เพื่อให้การแก้ไขปัญหาต่างๆ ดำเนินไปได้ อย่างลุล่วง

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกา ลงวันที่ 23 กรกฎาคม 2543 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างพลังความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนทั่วประเทศ โดยผลักดันให้องค์กรชุมชนดำเนินการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง โดยมีวิสัยทัศน์คือ “เป็นองค์กรของประชาชนที่มุ่งสร้างความเข้มแข็งของสังคมจากฐานรากด้วยพลังองค์กรชุมชนและประชาสังคม ต่อมาในปี 2551 ได้มีการตราพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนโดยมีสาเหตุมาจากการที่ชุมชนเป็นสังคมฐานรากที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีวิถีชีวิต วัฒนธรรมแตกต่างหลากหลายตามภูมิเวศ การพัฒนาประเทศที่ผ่านมาก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ

และการเมืองอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ชุมชนอ่อนแอ สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมเพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ รวมทั้งให้สภาองค์กรชุมชนตำบลมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นตามความหลากหลายของวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของท้องถิ่น

ประเวศ วะสี (2557, หน้า 74-75) ได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนไว้ทั้งในเรื่องของการสร้างผู้นำให้เข้มแข็งเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนในการพัฒนาทั้งผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อให้ชุมชนสามารถจัดการตนเองได้ สอดคล้องกับสมศักดิ์ สามัคคีธรรม (2566, หน้า 450) ที่เน้นว่าศักยภาพของชุมชนเป็นเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดชุมชนเข้มแข็งที่เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขสำคัญคือการนำเชิงกลุ่ม (Collective leadership) ที่ผู้นำต้องมีความสัมพันธ์กันในแนวราบ (Horizontal relationship) ที่นำจุดเด่นของแต่ละคนมาช่วยหนุนเสริมกันและกัน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรชุมชนรูปแบบต่างๆ ในชุมชน สอดคล้องกับณรัชชोर (ณัฐนรี) ศรีทอง (2554, หน้า 244-246) ที่กล่าวว่า การพัฒนาผู้นำเพื่อเป็นเป้าหมายที่ดีของการพัฒนาชุมชนนั้นเป็นสิ่งสำคัญมากเพราะหากมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เห็นคุณค่าของคนและรู้จักใช้ความสามารถของตนเองนำองค์กรให้เติบโตทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมรอบด้าน ดำเนินกระบวนการพัฒนาไปอย่างมีสติ สมเหตุสมผล โดยรักษาคำที่ดีศรีและความเป็นชุมชนที่มีรากเหง้าของตนเองอย่างชัดเจน ในขณะที่ Larry

Keeley ที่กล่าวถึงความสำคัญของนวัตกรรมที่เป็นสิ่งสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงองค์กร ซึ่งแม้แต่ผู้บริหารที่เชี่ยวชาญในศาสตร์แห่งการบริหารองค์กรทุกแห่งยังต้องหันกลับมาให้ความสนใจ การพัฒนาองค์กรเพื่อรอดพ้นจากสงครามเศรษฐกิจและเทคโนโลยี ชุมชน องค์กรทุกแห่งจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลง ปรับตัวและพัฒนาเพื่อนำองค์กรให้อยู่รอดต่อไป

Shuller (1996) ได้กล่าวถึงชุมชนรูปแบบใหม่ว่าเป็นสายใย (Web) ของความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีความเป็นเอกภาพ มีพลังความยึดโยง (Cohesive) มีการสนับสนุนเกื้อกูลกันและกัน ประกอบด้วย 1) จิตสำนึกร่วมกันของบุคคล (Consciousness) 2) หลักการ (Principle) และ 3) จุดมุ่งหมาย (Purpose) ซึ่งข้อดีของชุมชนรูปแบบใหม่ก็คือ การใช้เครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัย สะดวก รวดเร็ว เช่น คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน เป็นต้น ทำให้สมาชิกชุมชนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลและสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็วและสอดคล้องกับแนวคิดของจิตติ มงคลชัยอรัญญา (2540) ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2548) พระมหาสุทิตย์ อาภากร (อบอูน) (2548) และ สายันต์ ไพรัชญาจิตร (2547) ที่กล่าวว่าในความหมายของชุมชนที่เป็นขอบเขตของพื้นที่ทางกายภาพ และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของคนในพื้นที่หรือหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่ง แต่ในความเป็นจริงแล้วชุมชนยังรวมถึงการรวมตัวของจิตสำนึกและความมุ่งมั่น ความเป็นสายใยร่วมสัมพันธ์ทางสังคม ที่มีพลังยึดโยง สนับสนุน เกื้อกูลกันและกัน รวมไปถึงสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่อยู่รอบตัว เพื่อให้ทุก

อย่างสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง จนเกิดกระบวนการเรียนรู้จากการทดลอง การแสวงหาคำตอบ การฝึกปฏิบัติจนเกิดความเข้าใจและสร้างระบบคิดของชุมชนขึ้นมา เกิดเป็นกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่ต่อเนื่องไปอย่างไม่มีจบสิ้นและยั่งยืน

ทิพย์พพร ตันติสุนทร (2554 หน้า 8-20) กล่าวถึงสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความอ่อนแอของสังคมไทยไม่อาจแก้ปัญหาเมื่อเผชิญกับวิกฤติใหญ่ๆ ได้ไม่ว่าจะเป็นวิกฤติเศรษฐกิจในปี 2540 วิกฤติการเมืองความแตกแยกแบ่งสีตั้งแต่ปลายปี 2549 และวิกฤตมหาอุทกภัย 2554 สิ่งที่น่าพิจารณาคือ หลังการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ปี 2475 จวบจนปัจจุบัน ทั้งกลไกการเมืองระดับบนสุดและกลไกบริหารด้านต่างๆ ของรัฐมิได้มีความแข็งแกร่งหรือความสามารถในการจัดการเมื่อต้องเผชิญกับวิกฤติการณ์ที่รุนแรง ดังกล่าวมาแล้วได้แม้ว่าเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญภายหลังปี 2475 คือการขยายมิติการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมือง โดยการนำเอาระบบประชาธิปไตยเข้ามาแทนที่ระบอบเดิมแต่ก็ปรากฏว่ามิตินี้ยังไม่สามารถผนึกกำลังเป็นปึกแผ่นแน่นหนาได้ไม่ว่าจะเป็นด้านอุดมการณ์ค่านิยมและด้านสถาบันทางการเมือง ประชาชนโดยทั่วไปยังขาดความรู้ความเข้าใจและไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงใดๆ ได้ สอดคล้องกับถวิลดี บุรีกุล และรัชติ แสงมะหะหมัด (2555) ที่พบว่าคุณสมบัติของการเป็นพลเมืองที่ประชาชนให้ความสำคัญสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ การทำงานแบบสุจริต การมีความภูมิใจในการเป็นคนไทย การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การเติมใจที่จะเสีย

ภาษี และการปฏิบัติตามกฎหมาย ในขณะที่คนไทย มีคุณสมบัติการเป็นพลเมืองใน 5 อันดับแรก คือ การมีความภูมิใจในการเป็นคนไทย การทำงาน แบบสุจริต การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การเต็มใจที่จะ เสียภาษีและการปฏิบัติตามกฎหมาย สิ่งที่แตกต่างกัน ระหว่างคุณสมบัติความเป็นพลเมืองที่พึง ประสงค์คือ การสามารถวิเคราะห์และแสดง ความ คิดเห็นทางการเมือง และมีความรู้เกี่ยวกับการเมือง การปกครอง

สถาบันพระปกเกล้า (2552, หน้า 1-3) กล่าวถึง “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตยว่า สามารถสรุปคุณสมบัติได้ 6 ประการดังต่อไปนี้ 1) มีอิสรภาพ (Liberty) และพึ่งตนเองได้ (Independent) ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของ ระบบอุปถัมภ์ 2) เคารพสิทธิผู้อื่น ไม่ใช่สิทธิ เสรีภาพของตนไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น 3) เคารพความแตกต่าง มีทักษะในการฟัง และ ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเอง 4) เคารพหลักความเสมอภาค เคารพศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ของผู้อื่น และเห็นคุณค่าเทียมกันมอง คนเป็นแนวระนาบ ไม่ใช่แนวตั้ง 5) เคารพกติกา เคารพกฎหมาย ใช้กติกาในการแก้ปัญหา ไม่ใช่ กำลัง และยอมรับผลของการละเมิดกฎหมาย และ 6) รับผิดชอบต่อสังคม ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วน หนึ่งของสังคม กระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบและ ร่วมแก้ไขปัญหาสังคมโดยเริ่มต้นที่ตนเอง โดยมี ยุทธศาสตร์ที่สำคัญคือยุทธศาสตร์ที่ 2 การศึกษา เพื่อความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่ครอบครัว และ ชุมชนโดย 1) หน่วยงานจากการศึกษาทั้งในและ นอกกระบบ ต้องสร้างหลักสูตร"การศึกษาเพื่อความ

เป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่"โดยมีทั้งหลักสูตรการ ศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองและการศึกษาเรื่อง การเมืองในหัวข้อหรือวิชาต่างๆ เช่น รัฐธรรมนูญ นิติรัฐ สิทธิเสรีภาพของประชาชน การเมืองภาค พลเมืองและระบบการเลือกตั้ง ให้ประชาชน สามารถเลือกเรียนได้ 2) เสริมการศึกษาทั้งในและ นอกกระบบกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กร เอกชน ร่วมกันจัดทำหลักสูตรและการอบรม "พลเมืองและประชาธิปไตยในชุมชน"ให้กับองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชนเพื่อฝึกฝนการ เป็นพลเมืองที่เคารพผู้อื่น เคารพกติกา และการ ร่วมกันวิเคราะห์ แก้ปัญหาของท้องถิ่นและชุมชน ด้วยการลงมือทำ และ3) จัดทำคู่มือการเลี้ยงลูกให้ เป็นพลเมืองเพื่อเผยแพร่ความรู้และวิธีการในการ เลี้ยงลูกให้เป็นพลเมือง และการสร้างประชาธิปไตย ในครอบครัว

กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานพัฒนา ชุมชนจังหวัดเลย (2565) ได้รายงานผลการดำเนินงานพัฒนาในปี 2564-2565 ว่าได้รับงบประมาณ โครงการป้องกันและต่อต้านการทุจริต โดยการมี ส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนและองค์กร ชุมชน ปี 2565 เพียงจังหวัดเดียวของกลุ่มจังหวัด สบายดี (อุดรธานี หนองคาย หนองบัวลำภู บึงกาฬ และเลย) และผลการประเมินความรู้ความเข้าใจ หลักธรรมาภิบาลพบว่าผู้นำที่เข้าร่วมโครงการมี ความรู้ ความเข้าใจในภาพรวมคิดเป็นร้อยละ 35.24 รวมไปถึงในปี 2566 จังหวัดเลยก็ยังคงได้ รับงบประมาณสนับสนุนโครงการดังกล่าวต่อเนื่อง เป็นปีที่สองเพียงจังหวัดเดียวเพื่อให้เป็นจังหวัด แห่งความโปร่งใส ตรวจสอบได้ แต่หน่วยงานที่

สนับสนุนเงินงบประมาณโครงการยังไม่มี การติดตามถึงมูลเหตุแห่งการพัฒนาผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบลในเขตจังหวัดเลยเพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีได้อย่างมีประสิทธิภาพแต่อย่างใด

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการหากมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบลในเขตจังหวัดเลยเพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดี เพื่อนำไปสู่การพัฒนา กลุ่มองค์กรชุมชนให้มีความเข้มแข็งและพร้อมรองรับการพัฒนาของรัฐที่จะเกิดขึ้นต่อไป ให้เป็นการใช้เงินงบประมาณอย่างคุ้มค่า โปร่งใส นอกจากนั้นการพัฒนา กลุ่มสภาองค์กรชุมชนจะก่อให้เกิดผลกระทบเป็นวงกว้างไปสู่ชุมชนได้หากผู้นำสภาองค์กรชุมชนเป็นผู้นำและแบบอย่างของความเป็นพลเมืองดี เป็นตัวแบบในการเสริมสร้างความร่วมมือ สร้างกระบวนการมีส่วนร่วม เกิดความรักสามัคคีต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบลในเขตจังหวัดเลยเพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Approach) กับผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบลในเขตจังหวัดเลยจำนวน 96 กลุ่ม หากกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนกรรมการดำเนินงานทั้งหมด 2,211 คน ด้วยการเปิดตารางของ Krejcie & Morgan

(บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 43) และกำหนดความเชื่อมั่นที่ระดับ 0.05 ใช้วิธีการสุ่มแบบง่ายจากคณะกรรมการที่เข้าร่วมการประชุมประจำเดือนของสภาองค์กรชุมชนตำบลระดับอำเภอให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 331 คน แล้วหาค่าสัดส่วนตามพื้นที่เพื่อให้เกิดการกระจายที่เหมาะสม

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบลในเขตจังหวัดเลยพบว่ารูปแบบสมมุติฐานก่อนปรับรูปแบบมีค่าสถิติไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด แสดงว่า รูปแบบสมมุติฐานยังไม่กลมกลืน จากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับรูปแบบสมมุติฐานโดยยึดการทดสอบเพื่อพัฒนาตัวแบบ โดยมีการปรับตัวแบบ (Model modification) ซึ่งอาศัยค่าดัชนีตัวแปรตัวแบบ (Model modification indices) และคำนึงถึงเหตุผลเชิงทฤษฎี จากนั้นปรับที่ละพารามิเตอร์ โดยยินยอมให้ผ่อนคลายข้อตกลงเบื้องต้นให้ความคลาดเคลื่อนสัมพันธ์กันได้และหยุดปรับรูปแบบ เมื่อสถิติได้ตามเกณฑ์ดัชนีความกลมกลืนของรูปแบบ จนได้รูปแบบสุดท้ายซึ่งได้ค่าสถิติ คือ $X^2 = 41.25$, $df = 29$, $P\text{-value} = 0.06547$, $GFI = 0.984$, $AGFI = 0.951$, $RMSEA = 0.0325$, $RMR = 0.00993$, $CN = 473.683$ แสดงว่า รูปแบบสมมุติฐานมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรงทางอ้อมและโดยรวมรูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างนวัตกรรมการพัฒนาผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบล

ในเขตจังหวัดเลยเพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีเมื่อพิจารณาอิทธิพลรวม พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสวัสดิการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ศักยภาพขององค์กรชุมชนท่าลี่ (COM) และความผูกพันขององค์กร (OCO) มีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ .67 และ -.57 เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมที่ละปัจจัย คือ ความผูกพันขององค์กร (OCO) มีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิก (OPA) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าอิทธิพลเท่ากับ -2.47 แสดงว่า เมื่อความผูกพันขององค์กร (OCO) มีเพิ่มขึ้น จะทำให้การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มลดลง -2.47 ส่วนอิทธิพลทางอ้อม ได้แก่ ศักยภาพของผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบล (COM) มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 1.64 แสดงว่า เมื่อศักยภาพของผู้นำสภาองค์กรชุมชนเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสวัสดิการสูงขึ้น 1.64 หน่วยโดยต้องผ่านความผูกพันขององค์กร (OCO) และปัจจัยสนับสนุนขององค์กร (SUP) รองลงมาได้แก่ ความผูกพันขององค์กร (OCO) มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 1.91 แสดงว่า ความผูกพันขององค์กรเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสวัสดิการเพิ่มขึ้น 1.91 หน่วย

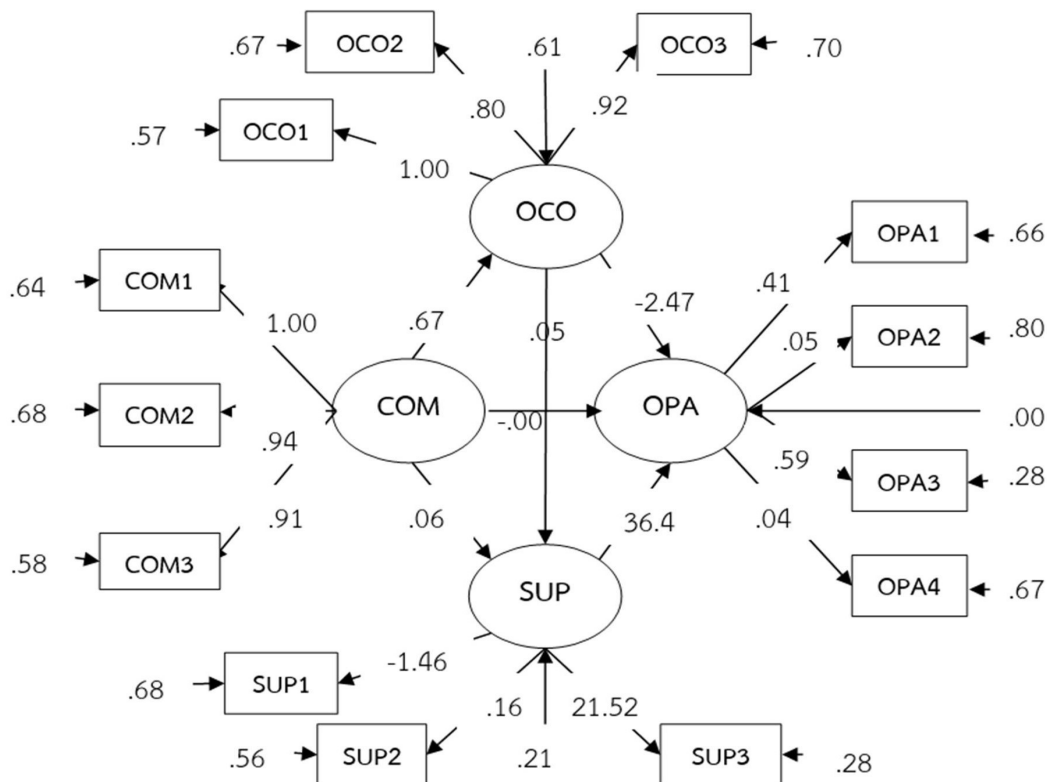
โดยผ่านปัจจัยสนับสนุนขององค์กร (SUP)

เมื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการสร้างนวัตกรรมการพัฒนาผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบลในเขตจังหวัดเลยเพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีความผูกพันขององค์กร และปัจจัยสนับสนุนองค์กรที่มีต่อการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสวัสดิการ โดยพิจารณาค่าไค-สแควร์ (X^2) เท่ากับ 41.25 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 29 ค่าความน่าจะเป็น (P-value) เท่ากับ 0.06547 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย (RMSEA) เท่ากับ 0.0325 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ มีค่าน้อยกว่า 0.05 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.984 สูงกว่า 0.90 และดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ (AGFI) เท่ากับ 0.951 สูงกว่า 0.90 ค่ารากที่สองของเศษเหลือที่ทำให้เป็นค่ามาตรฐาน (RMR) เท่ากับ 0.00993 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 และค่าตัวอย่างวิกฤต (CN) เท่ากับ 473.683 ซึ่งมากกว่า 200 และค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (ผลการของค่าไค-สแควร์ด้วยค่าองศาอิสระ) ได้เท่ากับ 1.422 จึงถือว่ารูปแบบสมมุติฐานมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์จากค่าดัชนีความเหมาะสมสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลแสดงให้เห็นว่าโมเดลรูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างนวัตกรรมการพัฒนาผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบลในเขตจังหวัดเลยเพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และโมเดลมีความคาดเคลื่อนในการทำสูง และปัจจัยศักยภาพของผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบล

ความผูกพันของคนในองค์กร และปัจจัยสนับสนุน
สามารถอธิบายความแปรปรวนการสร้าง

กระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม ได้สูงถึง
ร้อยละ 100 ($R^2 = 1.00$) ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงรูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างหลังปรับรูปแบบ

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าองค์ประกอบสำคัญ
ที่ทดสอบด้วยค่าดัชนีความเหมาะสมสอดคล้องของ
โมเดลกับข้อมูลแสดงให้เห็นว่าโมเดลรูปแบบความ
สัมพันธ์เชิงโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการ
สร้างนวัตกรรมการพัฒนาผู้นำสภาองค์กรชุมชน
ตำบลในเขตจังหวัดเลยเพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็น
พลเมืองที่ดีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

และโมเดลมีความคาดเคลื่อนในการทำสูง และ
ปัจจัยศักยภาพของผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบล
ความผูกพันขององค์กร และปัจจัยสนับสนุน
สามารถอธิบายความแปรปรวนการสร้าง
กระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม ได้สูงถึง
ร้อยละ 100 ($R^2 = 1.00$) สอดคล้องกับสิทธิชัย
ธรรมชน และคณะ (2566, หน้า 17-30) ศึกษาการ
เสริมสร้างความร่วมมือในการจัดการทรัพยากร

ชุมชนของสภาองค์กรชุมชนพบว่า การเสริมสร้างความร่วมมือประกอบด้วย ความร่วมมือภายในและ ความร่วมมือของภาคีเครือข่าย ที่มีมุมมอง ประกอบด้วย 1) การมีแนวคิด อุดมการณ์ร่วมของการเข้ามาเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) การออกแบบพื้นที่กลางให้มีพื้นที่ทำงานร่วมกัน 3) การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน 4) การมองเห็นคุณค่าร่วม 5) การสร้างปฏิสัมพันธ์ผ่านการปฏิบัติงานร่วมกัน 6) การสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนบนฐานการทำงานร่วม 7) การสร้างข้อตกลงในการจัดการทรัพยากรชุมชนร่วมกัน และ 8) การทบทวนการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และ สอริฐ มาบุญ (2552) ที่ศึกษาเรื่องกระบวนการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า สภาองค์กรชุมชนเป็นงานยุทธศาสตร์ในการสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนและองค์กรชุมชน ให้สามารถจัดการดูแลตนเองบนหลักของการพึ่งตนเอง ความสำเร็จขึ้นอยู่กับความสามารถในการปรับวัฒนธรรม การคิด การทำงานขององค์กรชุมชนที่ได้รับการอุปถัมภ์จากราชการ ท้องถิ่นที่มีแนวคิด การทำงานในรูปแบบของการรวมอำนาจ และอาสาทำงานให้ประชาชน ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี แม้จะเป็นที่ประจักษ์ว่าระบบดังกล่าวขาดคุณภาพมีประสิทธิภาพ สภาองค์กรส่วนใหญ่ยังไม่สามารถนำเสนอรูปแบบระบบและวิธีการจัดการงานพัฒนาที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พุทธศักราช 2551 ได้ เนื่องจากใน พรบ. ฉบับดังกล่าวเป็นเรื่องใหม่ ภาคีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา และสมาชิกสภาองค์กรชุมชนยังขาดความเข้าใจ และยึดติดกับกระบวนการพัฒนาตามแบบที่

เคยดำเนินการมา จึงมีความจำเป็นที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) และองค์การพัฒนาเอกชน จะต้องผนึกกำลังในการสร้างสรรค์สภาองค์กรชุมชนให้เข้มแข็ง มีคุณภาพ เพื่อเป็นพลังหลักในการพัฒนาประเทศต่อไป ซึ่งการพัฒนาผู้นำ สภาองค์กรชุมชนตำบลในเขตจังหวัดเลยเพื่อสร้างจิตสำนึก ความเป็นพลเมืองที่ดีนั้น การใช้กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นส่วนประสมทางสังคมที่มีแนวโน้มในการนำไปสู่การพัฒนาชุมชนได้เป็นอย่างดี

ข้อค้นพบจากงานวิจัย พบว่า จิตสำนึก ความเป็นพลเมืองที่ดีนั้นข้อค้นพบได้ชัดเจนคือผู้นำ สภาองค์กรชุมชนนั้นทำงานบนฐานจิตสาธารณะเป็นหลัก (Public consciousness) สภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นหน่วยงานท้องถิ่นที่มีประโยชน์ในแง่ของการเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และกำหนดบทบาทการดำเนินงานพัฒนาชุมชน ตามหลักการมีส่วนร่วม (Participation) ผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบลมีศักยภาพในการบริหารสภาองค์กรชุมชนตำบลเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ความผูกพันของคนภายในองค์กรลดลง ดังนั้นสภาองค์กรชุมชนตำบลต้องพัฒนาให้ผู้นำองค์กรสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมกับภาคประชาชนเพิ่มมากขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

1.1 สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช. ควรนำปัจจัยสนับสนุนองค์การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกไปใช้

1.2 องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลตำบลควรนำปัจจัยการพัฒนากการทำงานเป็นทีมไปใช้สร้างความสัมพันธ์กันในแนวราบ (Horizontal relationship)

1.3 ส่วนราชการในระดับอำเภอที่เกี่ยวข้อง ต้องสนับสนุนและส่งเสริมผู้นำองค์กรชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมและพัฒนาตนเองให้มากขึ้น

1.4 ขบวนการองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดเลยควรพัฒนาให้ผู้นำองค์กรต้องสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนให้เพิ่มมากขึ้น และกระจายบทบาทหน้าที่ให้มีความเป็นระบบที่มากขึ้นกว่าการพึ่งพิงกับตัวบุคคล

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของขบวนการองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดเลยในการหนุนเสริมงานพัฒนา

2.2 ศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานภายใต้แผนปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและต่อต้านการทุจริตโดยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนและองค์กรชุมชน

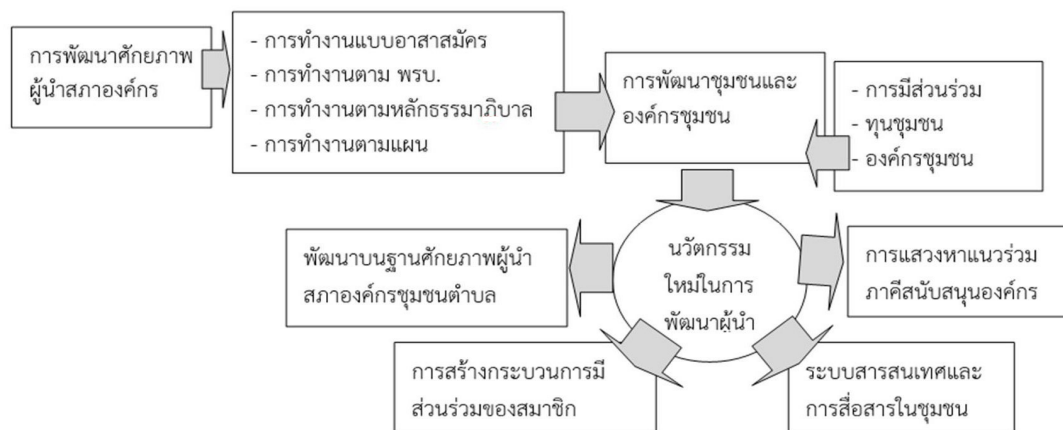
2.3 ศึกษากระบวนการหนุนเสริมของภาคีเครือข่ายด้านการพัฒนาชุมชน

2.4 ศึกษาการเสริมพลังสภาองค์กรชุมชนตำบลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.5 ศึกษาการพัฒนาความผูกพันของคนในสภาองค์กรชุมชนตำบล

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการวิจัยครั้งนี้พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการพัฒนาผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบลในเขตจังหวัดเลยเพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีได้แก่ ความผูกพันขององค์กร แต่เป็นทิศทางตรงกันข้าม ซึ่งหมายถึงเมื่อผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบลมีศักยภาพในการบริหารสภาองค์กรชุมชนตำบลเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้ความผูกพันของคนภายในองค์กรลดลง โดยการแก้ไขปัญหาดังกล่าว สภาองค์กรชุมชนควรพัฒนาให้ผู้นำองค์กรต้องสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนให้เพิ่มมากขึ้น และกระจายบทบาทหน้าที่ให้มีความเป็นระบบที่มากขึ้นกว่าการพึ่งพิงกับตัวบุคคล โดยมีกระบวนการดังนี้ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเลย. (2565). *สรุปข้อมูลความจำเป็นขั้นพื้นฐานประจำปี 2565 ภาพรวมจังหวัดเลย*. เลย: สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเลย.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2559). *รายงานการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์กรมการพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2555-2559*. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน.
- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2553). *ความมั่นคงของมนุษย์ประเทศไทย ปี 2553 เอกสารวิชาการ สมพ.1 ลำดับที่ 82 เล่มที่ 6/2554*. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- จิตติมงคล ชัยอรัญญา. (2540). *การศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนา*. (เอกสารประกอบการเรียนภาควิชาการพัฒนาชุมชน). กรุงเทพฯ: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณรัชชอร์ (ณัฐนรี) ศรีทอง. (2554). *การบริหารงานพัฒนาชุมชนเชิงยุทธศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เดช พุ่มคชา. (2559). *อุดมการณ์เพื่อสังคม*. เข้าถึงได้จาก http://www.thaicivilsociety.com/?p=content&id_content=45
- ถวิลดี บุรีกุล และรัชวดี แสงมเหหมัด. (2555). *ความเป็นพลเมืองในประเทศไทย (Citizenship in Thailand)*. เข้าถึงได้จาก https://www.kpi.ac.th/media_kpiacth/pdf/M10_452.pdf
- ทิพย์พาพร ตันตีสุนทร. (2554). *การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายศึกษา.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประเวศ วะสี. (2557). *Triangle that moves the mountain and health systems reform movement in Thailand*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2548). *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).
- พระมหาสุทิตย์ อาภากรโธ (อบอู่). (2548). *นวัตกรรมการเรียนรู้: คน ชุมชน และการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).
- สถาบันพระปกเกล้า. (2552). *คู่มือพลเมืองยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: เอ.พี. กราฟิคดีไซน์.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2557). *การจัดตั้งประโยชน์ของสภาองค์กรชุมชน*. เข้าถึงได้จาก <https://web.codi.or.th/>
- _____. (2560). *รายงานประจำปี 2560*. เข้าถึงได้จาก https://web.codi.or.th/printing_media/20180620-4669/
- สมศักดิ์ สามัคคีธรรม. (2566). *การเสริมพลังชุมชนกับการพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สอริฐ มากบุญ. (2552). *รายงานผลการวิจัยเรื่องกระบวนการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สายนต์ ไพธัญจิตร. (2547). *การฟื้นฟูพลังชุมชนด้วยการจัดการทรัพยากรทางโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถาน: แนวคิด วิธีการ และประสบการณ์จากจังหวัดน่าน*. กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข.
- สิทธิชัย ธรรมขัน และคณะ. (2566). *การเสริมสร้างความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรชุมชนของสภาชุมชน*. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 23(1), 17-30.
- Schuler, D. (1996). *New community networks: Wired for change*. New York: ACM Press.